

PODSĘDEK (137) *sb m*

o oraz e jasne.

sg *N* podsędek (36). ◇ *G* podsędka (23). ◇ *D* podsędkowi (6). ◇ *A* podsędka (14). ◇ *I* podsędkiem (20); -em (11), -ém (1) *SarnStat* (11:1), -(e)m (8). ◇ **[L podsędku.]** ◇ *V* podsędku (1). ◇ *pl N* podsędkowie (18). ◇ *G* podsędków (9); -ów (7), -(o)w (2). ◇ *D* podsędkóm (3). ◇ *I* podsędki (2), podsędkami (2); -i *PapPrPan*; -i : -ami *SarnStat* (1:2). ◇ *L* podsędkách (2), *skrót* (1).

Sł stp, Cn notuje, Linde XVIII w.

1. *Zastępca sędziego ziemskiego; subiudex JanStat, JanPrzyw, Cn; vicarius iudicis Cn (137)* : Podfędek álbo komorniczny/ pámiętnego więcey wybierác nie máią/ iedno co więcey niż trzydzyełci grzywien/ to od tego cztery grofze: co mniej/ to dwa grofzá. *UstPraw C; PapPrPan R2v*; „Niechaj panowie sądowni tak długo poczekają, jako ja też pana podsędka czekał.” [...] (–) poszedł poń podsędek usłyszał: (–) „Jeszczeż jedno tam panie podsędku poczekaj.” *ZapMaz II G 89–89v; ActReg 171*; Ná Sądziéch álbo Rocech Ziemfkich/ które máią bydź w Oświęcimie Íprawováné/ Sędzia ziemki Oświęcimki niech fwe mieyfce dźierzy: á Sędzia Zatorfki niech zá Podfędká przy nim siedzi. *SarnStat 1212, 560 [3 r.], 561.*

podfędek czego (6): VStáwiamy/ áby Burgrábiowie [...] pozwáni będąc przed Stároftámi/ Sędźmi/ Podfędkámi królestwá náfzého/ którzy zá czáfem będą **[!]** ftawáli y odpowiadáli tym/ którzy fie ná nie fkarzą: nie ináčey iedno iáko infza fzláchtá *SarnStat 490, 859, 884. Cf Wyrażenie.*

W połączeniu z imieniem lub nazwiskiem [zawsze: imię (a. nazwisko) + podsędek] (13): Pobiedzińfki Podfędek s fyny. *PapPrPan R2v, Y2v; SarnStat 896, 1084. Cf W połączeniu z przymiotnikiem od nazwy miejscowej.*

W połączeniu z przymiotnikiem od nazwy miejscowej [w tym: z nazwiskiem (11); zawsze: podsędek + przymiotnik] (13): *ZapWar 1533 nr 2407, 1548 nr 2669; ZapMaz II G 159–160v*; tegom **[Reja]** ia dobrze znał/ bo częłto v Podfędká Chełmfkie⁸⁰ oycá moiego dla wzywánia myśliłtwá bywał. *WerGość 241; ActReg 70*; My tedy [...] Mikołay Podfędek Sędomierzki/ y infzy Prętaći / Pánowie/ Dignitarze/ Szláchtá y Przełożeni ná tym Séymie Wálnym Piotrkówkim zebráni/ [...] téłz Státuty [...] we wzyłtkim pochwalíac we wzyłtkich Punktciéch/ Artykułách y kłauzulách będziemy ich pilnowác *SarnStat 383, 56, 371, 381, 1016, 1017, 1018, 1056.*

W połączeniach szeregowych (43): A szędziowie, Podfzędkowie, piárze ziemfci, iellibi prze chorobę pravą na roczech ziemfkich oblicznie niebeli [...]. Tedy [...] mayą prziffiácz czieliefnie iako pravą a niezmiłlioną chorobą na tich roczech niebeli. *ComCrac 15v*; Skázuiem iż áni Woiewodá álbo Stároftá/ Sędzya/ Podfędek/ y infzy/ Woźni połtrzygáni moze z nich káždy dáć moc woźnemu niepołtrzygánemu pozwy niefć. *UstPraw C, B4v, C2, C3v, G2v, G3 [2 r.]; GórnRozm I4, L4v*; ZAkázuiemy Káfztelanóm y wzyłtkim Sędzióm y Podfędkóm: áby [...] nie fkázowáli/ áni Pozwów iákichkolwiek dawáli. *SarnStat 560*; z których fzęść **[!]** **[groszy]** Sędziému/ dwa Podfędkowi/ á dwa Piáarzowi máią fie doftác. *SarnStat 819*; tych od win Náfzych/ y Sędzích/ y Podfędków/ y Woiewodzzych/ y Káfztelánfkich czynimy wolné y fwobodné. *SarnStat 894*; Wfzákze przynamniéy przy tákich Sądziéch y Rocéch Sędzia z Podfędkiem y z Piárzem będzie powinien bydź *SarnStat 916*; y z Wielmożnémi Woiewodámi/ Káfztelanmi/ Podkomorzmi/ Komorniki/ Sędziámi/ Podfędku/

Pány/ Rycérztwem/ z Szláchtą/ Ráycmi / Wóytmi/ Láwniki/ Przysięglémi Miałt/ z Sołtyfmi y Vrzędniki wśi/ y mieyfc koźdych/ áwo ze wśzytkimi vczyniliłmy ziazd y Séym *SarnStat* 954, 155, 269, 490, 534, 552 (33).

W przeciwstawieniach: »sędzia ... podsędek« (2): *ZapWar* 1520 nr 2248; Włzákże Sędziégo lámégo rułzáią, y appelluią, á nie Podłędká. *SarnStat* 561.

W charakterystycznych połączeniach: *pan podsędek* (7); *pieczęć podsędka* (3), *podpis, przysięga* (2), *urząd; elekcyja (wybieranie) podsędka* (2), *niebytność* (5).

Wyrażenie: »podsędek ziem(ie), ziemski« = *subiudex terrarum, subiudex terrestris* *JanStat* (3:1): A Sędziowie y Podłędkowie ziem ípraw łuchác/ y oné łądzić ná Dworze náłzym będą *SarnStat* 324; Sędziowie y Podłędkowie Ziemfcy niech będą przysięgli *SarnStat* 555, 554, 559.

Szereg: »sędzia, (i, albo, ni) podsędek; sędzia z podsędkiem« = *iudex, (et, vel) subiudex, iudex cum subiudice* *JanStat* [szyk 61:1] (47;15); *ZapWar* 1528 nr 2421, 1545 nr 2646; *UstPraw* B4v, Cv, C2 [2 r.], C3, F2; HEktor Sędzyem nie bywał/ ni żadnym podłędkiem/ Wźdy kto łie z nim w práwo wdał/ vzył tego s ímętkiem *RejZwierz* 78; *PaprPan* Cc3v; obywátele onéy ziemie/ gdzie Pifárzá nie będzie/ ná Powiátowym Séymie będą miánowác cztery ofoby ná ten vrząd godné: iáko zwykło byđz o Sędziach y Podłędkach záchowano *SarnStat* 562; Ielliby Pifarz niechćiał pifác w księgi co Sędzia z Podłędkiém íkazáli. *SarnStat* 564, 324, 488, 554 [4 r.], 555, 556 [2 r.] (48); *ZapMaz II G* 90 [2 r.], 90v, 159–160v. [Ponadto w połączeniach szeregowych 42 r., w przeciwstawieniach 2 r.]

Przen (3) :

W połączeniu szeregowym (1): Głową wźędzie ma byđz Vrzędnik/ Włodarz Podłędkiem/ Kłucźnik Pifárzem. *GostGosp* 124.

a) *Ten, kto ocenia, krytykuje czyjeś postępowanie [około kogo, o czym]* (2) :

Szereg: »sędzia i podsędek« (2): Acz ták rozumiem iáko káźda rzecz ná świecie tákże y ty kfiáźki łędziégo y podłędká o łobie mieć mułżą *RejZwierz* A2, 56v.

a. *W starożytnym Rzymie: sędzia polubowny* (1) : *Recuperator*, Sędzia który był od pretorá ku ofobliwym íprawóm wyładzón/ podłędek. *Mącz* 348d.

2. [Sprawa sądowa najniższej instancji: Dział się podsędek w roku wyżej pomienionym, na którym podsędku siedział jegomość pan Michał Raczowski *KsięgaSądIwk* 1600 nr 264.]

Cf **PODSĘDZIE**

KW, MM